

A Lófej-köd

Az Orion öve alatt látszik Edward Emerson Barnard 1919-ben publikált katalógusának a 33-as sorszámot viselő ködössége. A csillagászat világának közismert alakzata egy felbukkanó ló fejére emlékeztet, ami után méltán kapta nevét. A Lófej sötét ködösségét a mögötte fénylő IC 434 vörösen ragyogó gázfelhőjének ionizációs frontja teszi feltűnővé. Az IC 434 hidrogéntömegét a σ Orionis ultraibolya fénye gerjeszti.

A Lófej-köd 27 naptömegnyi hideg porból és gázból felépülő 5 fényév magas oszlopa lassan tovaáramlik a fénylő kozmikus hátter előtt. Félmillió évvel ezelőtt a σ Orionis sugárzása belső instabilitást hozhatott létre a Lófej-köd szülőfelhőjében, melynek hatására a hideg, sűrű por és gázanyag áttörte az ionizációs frontot, és sötét felhőként emelkedett ki. A felhő belsejében kistömegű csillagkezdemények rejtőznek, felső peremén fiatal csillag bukkan elő, tövében pedig a V615 Orionis protocsillag sárgás fényű udvara pillantható meg. A Lófej-köd anyaga 10 km/s sebességgel halad délnyugat felé, azaz egyre lassulva emelkedik, mindeközben a σ Orionis sugárzása erodálja felszínét. Eltűnni szemünk elől nagyon lassan, talán 6 millió év múlva fog.

A Lófej-köd az asztrofotográfia emblematiszusa, felfedezése óta könyvek címlapján, folyóiratokban szerepel. Ikonikus megjelenésének köszönhetően az amatőr csillagászok egyik kedvelt célpontja. Kiemelkedő szerepe miatt fotográfiai értelemben sem mehetünk el mellette szó nélkül, érdemes részletesen is elemezni, hiszen kozmikus környezete fotográfiai, asztrofotográfiai problémák sokaságát állítja azok elé, akik megörökíteni kívánják.

A Lófej egyik izgalmas aspektusa a jelentéshordozó megjelenés, ami magából a lófej sziluettből származik. A hagyományos fotográfiában, a fotó szemléljőjére kiemelt hatással van egy, az adott fényképen feltűnő élőlény. Bármilyen is az élőlény, alakja rendkívül erősen vonja magára a szemlélő tekintetét, ezáltal a fénykép kompozíció-

jának úgynevezett forró pontjává válhat. Az asztrofotográfiában éppen a Lófej-köd az egyetlen ilyen fotográfiai jelenség, ami érthető módon igen erős hatással van a szemlélőre, ezért sötét mivolta ellenére az adott asztrofotó legmarkánsabb kompozíciós eleme lesz, kiemelt figyelmet érdemel a fotóstól.

A Lófej-köd régió fotografikus megörökítésének van egy komoly nehézsége is: a különféle köd-alakzatokban rendkívül gazdag égterület heterogén megjelenését nehéz egyetlen kompozícióban összefogni. A régióban található nagyon markáns, de egymástól elkülönülő ködösségrézleteknek, vagyis a fénykép kompozíciós elemeinek összerendezése, az ábrázolni kívánt részletek harmonikus, az emberi szem számára olvasható kompozícióba foglalása nagyon nehéz feladat. A Láng-köd, az Alnitak, az NGC 2023, a σ Orionis olyan képi elemek, amelyek együttes ábrázolása sokszor disszonáns eredményre vezet. A zűrzavart tetézi, hogy a lófej asszociáció kijelöli a kozmikus térben máskor értelmezhetetlen „vízszintes horizont” irányát is.

Éppen az égterület gazdagságát adó számos tényező miatt a Lófej-köd régiójáról rengeteg színes, részletes, ámde rontott kompozíciójú kép készül. Ez alól kevés a kivétel, ám Horváth Attila Róbert verziója a jó megoldások közé tartozik. Merész mozdulattal elfordította a látómezőben az IC 434 ködösség vörös horizontját, így a ló feje, a Láng-köd és az Alnilam párosa kiegyensúlyozott fekvő tengelyű háromszöget alkot. A kompozíció laza, de bátor és jó. A színek pedig szintén merészek. Nem csak a vörös HII zóna ragyog, hanem a sötétségbe burkoló barnás porfelhők is előmerészkedtek a felvételen.

Horváth Attila Róbert a felvételt Győrújbarátról, Skywatcher F/4 kómakorrektorral felszerelt 250/1000-es Newton-asztrográffal, 62x3 percnyi expozícióval, átalakított Canon EOS 550D fényképezőgéppel készítette február 16-án.

Franciscs László